

Н. В. Кучеренко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
кафедра цивільного права та процесу
аспірант I року навчання спеціальності 081 Право
nzrobok14@ukr.net

ДОМИНАНТИ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

© Кучеренко Н. В., 2019

У статті визначено домінанти розвитку університетської освіти у глобалізаційному суспільстві. Акцентовано на тому, що університет повинен не лише продукувати певні ідеї, розвивати ті чи інші тенденції у науці, а, передусім, сприяти поступовому суспільному розвитку, повною мірою забезпечувати запити і потреби сучасної людини. Подолання традиційного сформованого масово-репродуктивного характеру розвитку вищої освіти полягає у виведенні її на особистісний рівень. Значну роль у цьому процесі відіграють законодавчі ініціативи про вищу освіту, покликані не лише формалізувати її основні положення, а й кардинально вплинути на її подальше становлення і європейський поступ. Основною домінантою виступає інновація – цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей, її освоєння відбувається шляхом апробації в формі освітнього (навчального) експерименту або пілотного впровадження. Інновації в університетській освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Ключові слова: університетська освіта; система вищої освіти; університет; заклад вищої освіти; Закон України «Про вищу освіту»; вища школа; реформування освіти в Україні; правове забезпечення; домінанти розвитку вищої освіти.

Н. В. Кучеренко

ДОМИНАНТЫ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ГЛОБАЛИЗАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье определены доминанты развития университетского образования в глобализационном обществе. Акцентируется на том, что университет должен не только производить определенные идеи, развивать те или иные тенденции в науке, а, прежде всего, способствовать постепенному общественному развитию, в полной мере обеспечивать запросы и потребности современного человека. Преодоление традиционного сформированного массово-репродуктивного характера развития высшего образования заключается в выведении ее на личностный уровень. Значительную роль в этом процессе играют законодательные инициативы о высшем образовании, призваны не только формализовать ее основные положения, но и кардинально повлиять на ее дальнейшее становление и европейский прогресс. Основной доминантой выступает инновация - целенаправленный поиск идеи для решения противоречий, ее освоение происходит путем апробации в форме образовательного (учебного) эксперимента или пилотного внедрения. Инновации в университетском образовании являются

закономірним явленням, динамічним по характеру і розвиваючим по результатам їх впровадження дозволяє вирішити протиріччя між традиційною системою і потребами в якісній новій освіті.

Ключові слова: університетська освіта; система вищої освіти; університет; заклад вищої освіти; Закон України «Про вищу освіту»; вища школа; реформування освіти в Україні; правове забезпечення; домінуючі фактори розвитку вищої освіти.

N. V. Kucherenko
Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University

DOMINANTS FOR UNIVERSITY EDUCATION IN GLOBALIZATION SOCIETY

The article defines the dominant elements of the development of university education in a globalized society. The attention that the University should not only produce some ideas to develop certain trends in science, and, above all, to promote the progressive social development, to fully ensure the requests and needs of modern man. Overcoming the traditional prevailing mass-reproductive nature of the development of higher education is to bring it to a personal level. A significant role in this process is played by legislative initiatives on higher education, designed not only to formalize its main provisions, but also dramatically affect its formation and further European progress. The main dominant favor innovation – focused search for ideas to resolve the contradictions of its development is done by testing in the form of education (training) experiment or pilot project. Innovation in university education are inevitable dynamic in nature and developing the results of their implementation can solve the contradiction between the traditional system and the need for new quality education.

Key words: university education; higher education system; university; institution of higher education; the Law of Ukraine «On Higher Education»; High school; reforming education in Ukraine; legal support; dominant development of higher education.

Постановка проблеми. Заклад вищої освіти України потребує цілісного комплексу кардинальних змін, які б відповідали сучасним потребам. Закритість і консервативність вищої освіти, університетської науки зокрема, уже не відповідають вимогам часу. Виходячи з цього, університет повинен не лише продукувати певні ідеї, розвивати ті чи інші тенденції у науці, а, передусім, сприяти поступовому суспільному розвитку, повною мірою забезпечувати запити і потреби сучасної людини.

Вважаємо, що підвищення рівня відповідності освіти вимогам сучасності й реалізація освітньої політики в житті можливі за умови урахування функції сучасної школи як соціального інституту. Її функція полягає в оновленні соціальних цінностей і норм шляхом вироблення нових та переймання прогресивних цінностей зі світового освітнього досвіду, адекватних соціально-історичним умовам України [1, с. 8].

Аналіз дослідження проблеми. Теоретико-методологічним підґрунтям підготовки цієї статті стали праці вітчизняних науковців, а саме: С. В. Бобровника, Т. З. Гарасимів, І. С. Гриценка, І. М. Жаровської, В. Журавського, Ж. О. Дзейко, О. В. Зайчука, М. С. Кельмана, М. І. Козюбри, А. М. Колодія, О. Л. Копиленка, В. В. Лемака, Л. А. Луць, Б. В. Малишева, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. В. Петришина, І. В. Процюка, П. Рабіновича, А. С. Токарської, М. О. Теплока, С. С. Сливки, Ю. С. Шемшученка, І. Д. Шутака, О. І. Ющика та ін., в яких розкрито окремі аспекти освіти як теоретико-правового явища.

Метою статті є на основі чинного національного законодавства, історіографічного огляду новітніх наукових розвідок та аналізу сучасних освітніх реалій в Україні визначити домінанти розвитку університетської освіти у глобалізаційному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Вища освіта здійснюється як процес передачі знань, навичок, умінь, суспільного досвіду та традицій, тому вирішальним тут виступає науково-викладацький склад вищої школи. Від кількості та якості науково-педагогічних кадрів залежать ефективність і перспективи розвитку кожного конкретного закладу вищої освіти [2]. Подолання традиційного сформованого масово-репродуктивного характеру розвитку вищої освіти полягає у виведенні її на особистісний рівень. Значну роль у цьому процесі відіграють законодавчі ініціативи про вищу освіту, покликані не лише формалізувати її основні положення, а й кардинально вплинути на її подальше становлення і європейський поступ.

Констатуємо той факт, що збереження й академічної, й і правової самобутності вітчизняної вищої школи на тлі необхідної інтеграції у європейський освітній простір є одним із головних завдань нинішньої освітньої політики уряду [3, с. 474–475].

Дотримуємося думки про те, що під системою державних органів і установ, що забезпечують реалізацію конституційного права на вищу освіту, слід розуміти сукупність взаємодіючих (як у порядку підпорядкованості, так і рівноправних) самоврядних систем, основним завданням яких є регулювання процесу реалізації конституційного права на вищу освіту шляхом здійснення своєї компетенції в частині створення нормативно-правової бази у сфері вищої освіти, безпосереднього виконання і дотримання нормативних документів, контролю та нагляду за виконанням встановлених норм, захисту встановлених прав. При цьому важливим фактором такої взаємодії є розмежування компетенцій структурних елементів системи таким чином, щоб їх повноваження не перетиналися, але в той же час не залишалося сфери, не віднесеної до предмета відання органу цієї системи [4, с. 145].

Відзначаємо, що вища освіта з елітарним за своєю суттю процесом «передавання знань та вмінь від вчителя до учня» все більше перетворюється на певний, хоча і досить специфічний, сектор сфери послуг («вища освіта як різновид послуг») [5, с. 5].

На всіх стадіях розвитку суспільства на освіту і науку покладалися функції основного рушія прогресу. Немає сумніву, що вони є найефективнішою сферою інвестування, адже освіті відводиться пріоритетне місце у вихованні і формуванні в підростаючого покоління світогляду громадянина, патріота, висококваліфікованого фахівця. Громадяни, які здобули освіту належного рівня, стають головною продуктивною силою, джерелом духовної культури суспільства [6, с. 277].

Відтак, реформування освіти в Україні, яке розпочалося після проголошення незалежності, було зумовлено багатьма причинами: значними соціально-економічними трансформаціями в країні, зміною векторів у політичному, соціальному та економічному розвитку держави; поширенням глобалізаційних та інтеграційних процесів у світі, бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Обравши європейський вектор розвитку, практично через невеликий проміжок часу від проголошення незалежності Україна приєдналася до Болонського процесу, що також викликало не тільки значні зміни у змісті й організації вищої освіти, а й вплинуло на всі інші ланки освіти [7, с. 38].

Отже, освіта – це суспільне явище, яке впливає на всі сфери економічного життя суспільства та є вагомим елементом на шляху досягнення високих темпів економічного зростання та добробуту населення. Успішне реформування вищої освіти в умовах ринкових відносин та глобалізаційних процесів, реалізація потреб особистості у вищій професійній освіті, розвиток державної і недержавної освіти – все це потребує удосконалення практичних форм і методів державного регулювання освітньої сфери, підвищення ефективності управління вищою освітою на відповідній науково-теоретичній основі [8].

Вважаємо, що важливим на сьогодні є перетворення застарілої системи закладів вищої освіти, притаманної минулому, до стану інноваційної, що відповідатиме запитам і потребам сучасної людини, «... підготовка знаннєвого працівника не обмежується отриманням базової вищої освіти лише за рахунок засвоєння стандартних програм закладів вищої освіти. Його відмінною особливістю є участь в освоєнні і творенні знань. Переважно такі працівники, на відміну від звичних, рутинних послуг у виробничому чи управлінському процесі, надають аналітичні послуги, в основі яких створення, модифікація і синтез знань» [9, с. 11].

На думку деяких дослідників, вирішальними для вищої школи повинні стати відповіді на запитання: які знання необхідні студенту для успішної професійної діяльності? Здобуття вищої освіти не є гарантією працевлаштування майбутнього фахівця. Більшість наших випускників не можуть знайти роботу за одержаною спеціальністю. Це пов'язано з тим, що система вищої освіти недостатньо орієнтована на ринок праці, і, як наслідок, відсутня зацікавленість підприємств і організацій у проведенні виробничих практик та запрошенні молодих фахівців на роботу. Крім того відсутня сучасна система працевлаштування випускників закладів вищої освіти. Необхідно створити таку модель системи вищої освіти, у якій державне замовлення точно би відповідало обсягу та спеціальностям, які затребувані на даному етапі розвитку суспільства, з урахуванням перспектив його розвитку на найближчі 10 років [2].

Необхідно зауважити, що в умовах інноваційного розвитку змінюється функціональна роль освіти: із транслятора знань і генератора специфічних навичок і вмінь вона перетворюється, по-перше, в безпосереднього виробника знань і, по-друге, в активного учасника процесу трансформації цих знань у нові продукти, технології та послуги. Відповідно, в центр виходить сфера виробництва, передачі та поширення знань, або освіта, що вимагає серйозного перетворення, насамперед закладів вищої освіти, бо саме вони перетворюються на ключовий елемент усіх соціальних і економічних процесів, формуючи їх суб'єктів [10].

Поширеною є думка про те, що в умовах глобального ринку освітні послуги все більше набувають ознак товару, на конкурентоздатність послуг в сегменті вищої освіти впливають домінанти: інтернаціоналізація освіти як умова здійснення експортно-імпортних операцій, які регулюються фінансовими і правовими механізмами міжнародного та національних рівнів компетентності; інформатизація освіти як сукупність ознак якості надання послуг та їх трансферу в просторі і часі в умовах глобальної інформатизації суспільства; масовізація освіти, що забезпечує масштаби попиту на послуги, цінову сегментацію ринку [11, с. 200].

Вважаємо, що українська система вищої освіти переживає процеси перетворення, які зумовлені, з одного боку, безперервною спонтанною адаптацією до змінних умов зовнішнього середовища, з іншого – суперечністю реформ. Водночас система вищої освіти глибоко проникає як у соціальну, так і в економічну сфери, виходить на ринки праці, товарів, послуг і капіталу. За таких умов важливими як стимуляторами, так і дестимуляторами розвитку досліджуваної сфери є фінансові важелі. Без належного фінансового забезпечення вища освіта не буде здатна забезпечити країні відтворення та розвиток її інтелектуального потенціалу, що негативно вплине на розвиток суспільства [12, с. 277].

Система освіти суспільства має відповідати його стратегічним завданням. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслено те, що освіта має стати стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [13]. Проте стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства й держави. Глобалізація, зміна технологій, перехід до інформаційно-технологічного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, інші, властиві сучасній цивілізації, риси зумовлюють розвиток людини як головну мету, ключовий показник – основний важіль сучасного прогресу;

ставлять перед державою, суспільством завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти і науки, першочерговість розв'язання їхніх нагальних проблем [14].

Згідно з програмою економічних реформ України на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка», реформа освіти розглядалася як необхідна складова підвищення конкурентоспроможності освіти, входження її в європейський простір та підвищення стандартів життя. Одними із важливих напрямків реформування системи освіти, за цією програмою є: підвищення самостійності навчальних закладів у розпорядженні фінансовими ресурсами за рахунок розширення можливостей закладів вищої освіти залучати додаткові кошти за рахунок легалізації інституту «ендаументу» – благодійних цільових некомерційних фондів; використання грантової підтримки дослідних проектів та освітніх інновацій; розширення списку платних послуг, що надаються навчальними закладами; забезпечення якості освіти; оптимізація мережі закладів вищої освіти з урахуванням демографічних і економічних реалій [15].

Наголошуємо на тому, що позитивним і надзвичайно важливим можна назвати положення Закону України «Про вищу освіту» [14], на основі якого власні надходження державних і комунальних закладів вищої освіти можна зараховувати на поточні та/або вкладні (депозитні) рахунки установ державних банків. Зазначені зміни внесені і до Бюджетного кодексу України, що дійсно дає право вищим навчальним закладам більш вільно розпоряджатися власними надходженнями. Відповідний порядок розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків державного сектору економіки тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, затверджений Кабінетом Міністрів України у серпні 2015 р. [16].

Отже, правовий механізм системи регулювання вищої освіти являє собою сукупність міжнародно-правових актів, зобов'язань України, Конституції України, законів України, підзаконних нормативних правових актів та індивідуальних актів застосування, покликаних здійснювати регулювання правовідносин між суб'єктами освітньої діяльності в процесі впливу на сферу освіти. Організаційний механізм регулювання вищої освіти – послідовно й обґрунтовано застосовувана сукупність організаційно-системного, організаційно-адміністративного та організаційно-інформаційного аспектів.

Особливостями організаційно-правового механізму державного регулювання трансформації вищої освіти є самостійний розвиток та інноваційна діяльність, що акцентовано в Законі України «Про вищу освіту», а саме: повна автономія закладів вищої освіти, їх право самостійно розпоряджатися власними коштами, свобода у визначенні академічних стратегій і підходів [4, с. 150].

Зауважуємо, що зміст нової правової бази є втіленням досвіду минулого і умов сучасного постіндустріального суспільства. Зокрема, у 2014 р. було прийнято Закон України «Про вищу освіту» [14], який став своєрідним наріжним каменем для подальшого поступу вищої освіти. Закладені принципи відповідають загальноєвропейським нормам і принципам сучасності, які базовані на відповідності вищої освіти сьогоденню.

Зокрема, чільне місце відведено високому рівню освітньої діяльності, яка дає змогу забезпечити на належному рівні здобуття особою вищої освіти за обраним нею фахом; проведення наукової праці шляхом творчої діяльності усіх учасників навчально-виховного процесу з метою підготовки кадрів вищої кваліфікації. Вважаємо, що саме це забезпечить належний рівень економічного поступу держави та її громадян. Доволі важливими є положення про патріотичне, правове і екологічне виховання здобувачів вищої освіти через утвердження моральних загальнолюдських цінностей, здорового способу життя, активної громадянської позиції та соціальної активності, здатність до самоорганізації і вільного мислення, поєднання освітньої, наукової та інноваційної праці. Не менш важливим є створення сприятливих умов для реалізації зазначених положень, розкриття здібностей і талантів студентської молоді, примноження моральних і національних культурних цінностей, налагодження міжнародних

зв'язків. Доволі цікавим є положення про вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці. Вважаємо, що це передусім пов'язано з моніторингом потреби у забезпеченні тими чи іншими спеціальностями державних місць [14].

Варто підкреслити, що прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) уможливило осучаснене бачення розвитку університетської освіти країни. Основними завданнями вищого навчального закладу (відповідно до ст. 26) виокремлено: провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями; для університетів, академій, інститутів – провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів у освітньому процесі; участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу; формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, уміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян; налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури; вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці [14].

Констатуємо, що для українського суспільства, що відкриває свою національну самоідентичність, принципове значення має розробка проблем удосконалення управління інноваційними процесами у вищій школі, аналіз сучасного стану вітчизняної системи вищої освіти, розкриття соціальних механізмів її інноваційного розвитку [17, с. 44].

Як вважає О. Присвітла, є два підходи до оцінювання та систематизації міжнародного партнерства у вищій освіті: функціональний підхід, перевагами якого є можливість виокремити види співробітництва та інструменти організації партнерства та підтримки: механізми фінансової підтримки, встановлення партнерських відносин та співробітництво між окремими навчальними закладами, підтримка розвитку інформаційних технологій та проведення реформ в державному та інституційному регулюванні освіти та інший підхід, який враховує оцінку масштабу міжнародного співробітництва за ознаками механізмів, які були розроблені для сприяння розвитку вищої освіти і досліджень. Як правило, вони різняться залежно від тісноти співпраці та кількості учасників [11, с. 203].

На думку деяких дослідників, у системі вищої освіти України закладено щонайменше два протиріччя, які живлять кризові явища: 1) протиріччя між вільним ринком праці і системою вузьких спеціальностей; 2) протиріччя між попитом на вищу освіту і можливостями державного фінансування. Для розв'язання цих протиріч необхідно якнайшвидше впровадити в повному обсязі елементи ринкових відносин у вищу школу України через: 1) Болонський процес у широкому сенсі (як творчу адаптацію міжнародного досвіду функціонування вищої освіти в ринкових умовах); 2) Болонський процес у вузькому сенсі (як реалізацію механізмів і засобів досягнення цілей Болонської декларації) [1, с. 10].

Висновки. Отож, інновації в освіті пов'язані з загальними процесами у суспільстві, глобалізаційними та інтеграційними процесами. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в університетській освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх

запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності викладача, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у закладі вищої освіти, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище. Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей, її освоєння відбувається шляхом апробації в формі освітнього (навчального) експерименту або пілотного впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти України – погляд у майбутнє. *Світ фінансів*. Вип. 3(8). Жовтень, 2006. С. 7–22.
2. Киян М., Окладна М., Перевалова Л. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences>
3. Демченко Н. М. Вища школа в Україні: історико-правові аспекти. *Правове регулювання економіки*. 2012. № 11–12. С. 474–482.
4. Якименко О. О. Чинники впливу на реалізацію організаційно-правового механізму державного регулювання трансформації вищої освіти в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2016. Вип. 2. С. 141–151.
5. Горбачик А. П. Особливості менеджменту вищої освіти в сучасних умовах. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2010. Вип. 11. С. 5–20.
6. Римар Ю. М. Стан та перспективи розвитку вищої школи в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління*. 2008. № 628. С. 277–280.
7. Сисоєва С. Освітні реформи: освітологічний контекст. *Освітологія*. 2013. Вип. 2. С. 36–45.
8. Вельчева Н. І. Науково-теоретичні основи державного регулювання вищої освіти. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_13
9. Вовканич С. Й. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєво-місткій економіці: концептуалізація понять. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 7–19.
10. Ржепішевська В. В. Проблеми та перспективи функціонування вищих навчальних закладів у регіональній інноваційній системі. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30
11. Присвітла О. В. Домінанти розвитку вищої освіти в умовах глобального ринку освітніх послуг. Дис. канд. екон. наук. Дніпропетровськ, 2016. 276 с.
12. Рибчанська Х. В. Оцінка фінансових важелів розвитку вищої освіти України. *Фінанси, учет, банки*. 2016. Вип. 1(21). С. 277–288.
13. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта України*. 23 квітня 2002.
14. Закон України «Про вищу освіту» від 17. 01. 2002 № 2984-III. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
15. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. URL: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf
16. Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів на здобуття вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.2003 р. № 916. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Іванова С. Інновації в освіті та проблеми реформування системи вищої освіти в аспекті євроінтеграції України. *Вісник Черкаського університету: педагогічні науки*. 2016. № 1. С. 43–49.

REFERENCES

1. Nikolaienko S. *Yakist vyshchoi osvity Ukrainy – pohliad u maibutnie* [The quality of higher education in Ukraine is a look into the future]. *Svit finansiv*. Vol. 3(8). Zhovten, 2006. pp. 7–22.
2. Kyian M., Okladna M., Perevalova L. *Cuchasnitendentsii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini* [Contemporary trends in the development of higher education in Ukraine]. Available at: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences>
3. Demchenko N. M. *Vyshchashkola v Ukraini: istoryko-pravovi aspekty* [Higher school in Ukraine: historical and legal aspects]. *Pravove rehuliuвання ekonomiky* / 2012. No 11–12.

pp. 474–482. 4. Iakymenko O. O. *Chynnyky vplyvu na realizatsiiu orhanizatsiino-pravovoho mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання transformatsii vyshchoi osvity v Ukraini* [Factors influencing the implementation of the organizational and legal mechanism of state regulation of the transformation of higher education in Ukraine]. Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Serii: Derzhavne upravlinnia. 2016. Vol. 2. pp. 141–151. 5. Horbachyk A. P. *Osoblyvosti menezhmentu vyshchoiosvity v suchasnykh umovakh* [Features of management of higher education in modern conditions]. Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedahohiky. 2010. Vol. 11. pp. 5–20. 6. Rymar Yu. M. *Stan ta perspektyvy rozvytku vyshchoi shkoly v Ukraini* [The state and prospects of the development of higher education in Ukraine]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Serii: Problemy ekonomiky ta upravlinnia. 2008. No 628. pp. 277–280. 7. Sysoieva S. *Osvitnireformy: osvitlohichnyi kontekst* [Educational Reforms: Educational Context]. Osvitlohiiia. 2013. Vol. 2. pp. 36–45. 8. Vielcheva N. I. *Naukovo-teoretychniosnovy derzhavnoho rehuliuвання vyshchoi osvity* [Scientific and Theoretical Foundations of State Regulation of Higher Education.]. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_13 9. Vovkanych S. Y. *Teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennia liudskoho ta intelektualnoho kapitalu vznannievomistkii ekonomitsi: kontseptualizatsiia poniat* [Theoretical and methodological foundations of research of human and intellectual capital in an knowledge-based economy: conceptualization of concepts.]. Rehionalna ekonomika. 2007. No 4. pp. 7–19. 10. Rzhepishevska V. V. *Problemy ta perspektyvy funktsionuvannia vyshchykh navchalnykh zakladiv u rehionalnii innovatsiiniisystemi* [Problems and prospects of functioning of higher educational institutions in the regional innovation system]. Efektyvna ekonomika. 2013. No 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_30 11. Prysvitla O. V. *Dominanty rozvytkuvyshchoi osvity v umovakh hlobalnoho rynku osvitnykh posluh. Dys. kand. ekon. nauk* [Dominants of Higher Education Development in the Global Educational Services Market. Dis Cand. econ sciences]. Dnipropetrovsk, 2016. 276 p. 12. Rybchanska Kh. V. *Otsinka finansovykh vazheliv rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy* [Assessment of financial leverage for the development of higher education in Ukraine]. Fynansy, uchet, banky. 2016. Vol. 1(21). pp. 277–288. 13. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity* [National Doctrine of Education Development]. Education of Ukraine. April 23, 2002. 14. *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 17. 01.2002 No. 2984-III* [Law of Ukraine «On Higher Education» of 17.01.2002 No. 2984-III.]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> 15. *Prohrama ekonomichnykh reform Ukrainy na 2010–2014 rr.* [Program of Economic Reforms of Ukraine for 2010–2014]. Available at: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf. 16. *Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia tsilovykh pilhovykh derzhavnykh kredytiv na zdobuttia vyshchoi osvity: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.06.2003 r. No. 916* [On Approval of the Procedure for Granting Special Purpose Grants for Higher Education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 16.06.2003 No. 916]. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua> 17. Ivanova S. *Innovatsii v osviti ta problemy reformuvannia systemy vyshchoi osvity v aspektiyevrointehratsii Ukrainy* [Innovations in education and problems of reforming the system of higher education in the aspect of European integration of Ukraine]. Visnyk Cherkaskoho universytetu: pedahohichni nauky. 2016. No 1. pp. 43–49.

Дата надходження: 25.01.2019 р.